

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Васильєва Олександра Валерійовича «Оптимізація лікувальної тактики при сенсоневральній приглухуватості судинного генезу шляхом вивчення її розвитку в експерименті», представлену в спеціалізовану вчену раду Д 26.611.01 в Державній установі «Інститут отоларингології ім. проф. О.С.Коломійченка НАМН України» на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.19 – оториноларингологія

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ПЛАНАМИ ВІДПОВІДНИХ ГАЛУЗЕЙ НАУК

Дисертаційна робота присвячена вдосконаленню експериментальної моделі сенсоневральної приглухуватості судинного генезу та вивченню дії окремих лікувальних засобів на структури слухового аналізатора.

Питанням діагностики і лікування сенсоневральної приглухуватості (СНП) присвячено багато наукових праць, але незважаючи на велику кількість досліджень ця проблема залишається актуальною для сучасної оториноларингології. Це обумовлено поліетіологічністю, складним патогенезом та недостатньою ефективністю лікування сенсоневральної приглухуватості. Серед усіх інших форм сенсоневральна приглухуватість судинного генезу є однією з найбільш поширених. Судинний фактор є провідним етіологічним чинником сенсоневральних порушень слуху та відіграє суттєву роль у патогенезі СНП різного генезу.

Експериментальні дослідження означеної патології є досить складними. Їх результати важко прямо екстраполювати в клінічну практику. Однак отримана інформація вкрай важлива для подальших досліджень у напрямку пошуку нових підходів до лікування сенсоневральних порушень слуху. Отже створення моделі сенсоневральної приглухуватості судинного генезу в експерименті та дослідження впливу певних підходів лікування на стан внутрішнього вуха та слухової функції у піддослідних тварин є актуальним.

Дана робота є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри оториноларингології імені О.О. Богомольця «Розробка нових методів діагностики, лікування та профілактика захворювань вуха та верхніх дихальних шляхів» (№ державної реєстрації 0113U007334).

НАУКОВА НОВИЗНА ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ І ВИСНОВКІВ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ.

Поглиблено знання щодо ролі судинного фактору у виникненні і розвитку сенсоневральних порушень слуху.

За допомогою комплексу об'єктивних електрофізіологічних методик показано зміни як у рецепторних, так і у центральних відділах слухового аналізатора, вивчено патоморфологічні прояви при експериментальній гострій СНП судинного генезу.

Результати, отримані в експерименті, дозволяють доповнити відомості щодо патогенетичних ланок ураження внутрішнього вуха при судинних розладах.

В роботі створено підґрунтя для підвищення ефективності розробки нових засобів лікування сенсоневральних порушень слуху, адже запропонована модифікація експериментальної моделі відкриває перспективу їх адекватного випробування.

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОДЕРЖАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Модифіковано методику експериментального моделювання гострої сенсоневральної приглухуватості судинного генезу, за допомогою комплексу морфологічних та об'єктивних електрофізіологічних методик доведена її зручність та ефективність в плані оцінки методів лікування.

Визначено вплив деяких лікувальних засобів на стан слухової функції і структур внутрішнього вуха у експериментальних тварин. Це сприяло отриманню нових наукових знань та дозволило продемонструвати придатність запропонованої модифікації експериментальної моделі для оцінки змін як у рецепторному, так і у центральному відділі слухового аналізаторі при застосуванні різних методів лікування.

При цьому крім морфологічних досліджень проведено об'єктивне прижиттєве дослідження слухової функції піддослідних тварин за допомогою реєстрації отоакустичної емісії на частоті продуктів спотворення (ПСОАЕ) та коротколатентних слухових викликаних потенціалів (КСВП), що дозволило

об'єктивно оцінити стан як периферичного, так і центрального відділів слухового аналізатора.

У патоморфологічних дослідженнях був використаний принцип виділення та збереження спірального органу за допомогою метода перфузійної фіксації, що дозволило дисертантові зберегти та в подальшому вивчити прижиттєві зміни, котрі відбулися в структурах внутрішнього вуха внаслідок дії порушення кровопостачання в басейні вертебральних артерій.

Дані експериментальних досліджень, проведених автором, дають цікаву інформацію для подальших досліджень у напрямку підвищення ефективності лікування СНП судинного генезу.

ОБҐРУНТОВАНІСТЬ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ І ВИСНОВКІВ ДИСЕРТАЦІЇ.

Основні положення дисертаційної роботи обґрунтовані, базуються на сучасному і адекватному методологічному підході, достатньому об'ємі проведених досліджень та повністю витікають із фактичного матеріалу. Результати досліджень проаналізовані і статистично оброблені, проілюстровані таблицями, діаграмами. Висновки та практичні рекомендації сформульовані на підставі отриманих автором даних, логічно випливають з результатів проведених досліджень, змістовні, мають новизну. Достовірність положень забезпечена результатами статистичної обробки. Робота виконана на сучасному науково-методичному рівні.

ПОВНОТА ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЇ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ

Основні положення дисертації у достатньому обсязі представлені в опублікованих працях і доповідалися на науково-практичних конференціях. За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 8 наукових праць, у тому числі 5 статей в спеціалізованих фахових виданнях, 4 з яких внесені до міжнародних наукометричних баз, 1 закордонна публікація, 1 деклараційний патент на винахід. Зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертації.

Основні положення дисертації викладені і обговорювались на щорічних традиційних конференціях Українського товариства оториноларингологів, щорічної традиційної Європейської конференції оториноларингологів (Прага, Чехія, 2015), щорічної традиційної Європейської конференції оториноларингологів (Варшава, Польща, 2016).

СТРУКТУРА І ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дисертаційну роботу викладено на 143 сторінках друкованого тексту, вона складається із вступу, огляду літературних даних, 6 розділів власних досліджень, аналізу і узагальнення результатів експерименту, висновків, практичних рекомендацій та списку використаних літературних джерел, який містить 161 робіт (82 кирилицею та 79 латиницею). Дисертація ілюстрована 25 таблицями та 53 рисунками.

Вступ висвітлює актуальність обраної теми, обґрунтовується теоретична і практична значущість обраної проблеми. Сформульовано мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет вивчення, наукова новизна і практичне значення роботи.

Огляд даних літератури містить дані про етіологію та епідеміологію сенсоневральної приглухуватості. Дана коротка характеристика існуючих методик діагностики ураження слухового аналізатора при сенсоневральних порушеннях слуху та деякі підходи до їх лікування. Розглянуті існуючі підходи до моделювання СНП різного генезу в експерименті.

В **розділі 2** "Матеріал та методи досліджень", автор подає інформацію щодо досліджуваних тварин та методів об'єктивної аудіометрії, котрі використані в ході експерименту. Наведений опис патоморфологічних методів, використаних для дослідження слухового аналізатора експериментальних тварин. Приведені статистичні методи обробки результатів досліджень та обчислень середніх значень. Було досліджено 93 експериментальних тварини.

У **третьому розділі** «Експериментальне моделювання СНП судинного генезу» детально описано суть експерименту, характеристика експериментальних

досліджень і матеріалів, наведені методики дослідження. В розділі також проведено обґрунтування вибору лабораторних тварин, описані особливості моделювання сенсоневральної приглухуватості судинного генеза у експериментальних тварин, розроблені етапи хірургічного втручання під час створення експериментальної моделі, опрацьована методика проведення перфузійної фіксації тканин слухового аналізатора.

Четвертий розділ присвячено висвітленню результатів дослідження слухової функції у лабораторних тварин з експериментальною СНП судинного генезу. Розділ містить детальний аналіз результатів об'єктивних методів обстеження на 5 та 10 добу після експерименту та результати проведеного аналізу отриманих даних.

В **п'ятому розділі** представлено результати патоморфологічних досліджень слухового аналізатора у лабораторних тварин в ході експерименту. Наведені матеріали світлової мікроскопії елементів внутрішнього вуха лабораторних тварин, зроблений їх детальний опис, порівняння та інтерпретація. Розділ великий, гарно ілюстрований, містить значний масив цікавої інформації.

В **шостому розділі** описано вплив деяких обраних лікувальних засобів на структури та функцію слухової системи піддослідних тварин з використанням розробленої моделі СНП судинного генезу. Проведено оцінку даних патоморфологічного дослідження та об'єктивних електрофізіологічних методик до та після проведеного лікування у групах тварин з різним підходом до медикаментозної терапії, а також у групі порівняння.

В **розділі «Обговорення отриманих даних»** автор наводить результати аналізу та узагальнення результатів власної роботи. Даний розділ містить викладення і обговорення методологічних підходів щодо проведених досліджень, інтерпретацію отриманих результатів, аналіз та узагальнення отриманих даних.

Висновки дисертації відповідають поставленим в роботі завданням та логічно витікають з результатів проведених досліджень, змістовні, мають новизну.

Дисертаційна робота достатньо змістовно ілюстрована таблицями, малюнками, діаграмами.

ВІДЗНАЧЕНІ НЕДОЛІКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

Під час рецензування роботи виникли такі зауваження і запитання:

1. На мою думку, назва дисертації потребує корекції, щоб краще відповідати змісту роботи. Наприклад, більш доцільною вважаю таку: «Морфологічне та функціональне обґрунтування модифікованої експериментальної моделі сенсоневральної приглухуватості судинного генезу»
2. В огляді даних літератури варто більше уваги приділити аналізу існуючих в літературі даних щодо дослідження стану слухового аналізатора у експериментальних тварин, в т.ч. електрофізіологічних досліджень. Дещо однобоко в огляді представлені методи лікування гострої СНП, автор сконцентрувався тільки на тих препаратах, які планував використати у своїй роботі.
3. Автор зловживає по тексту виразами на кшталт «згідно затвердженого плану дисертації», «виходячи із затвердженого плану експерименту», «згідно плану нашого експерименту», тощо.
4. В роботі зустрічаються друкарські та стилістичні помилки, порушення пунктуації, русизми, невдалі вислови.

В ході рецензування роботи виникли такі запитання:

1. Чому в роботі окремо аналізуються електрофізіологічні показники правого і лівого вуха експериментальних тварин, коли різниця між ними незначна, а лігування судин відбувається з обох сторін?

Перелічені зауваження не носять принципового характеру і не знижують наукової та практичної цінності отриманих автором результатів.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Васильєва Олександра Валерійовича «Оптимізація лікувальної тактики при сенсоневральній приглухуватості судинного генезу шляхом вивчення її розвитку в експерименті», є самостійною завершеною науково-дослідною роботою, виконаною на сучасному науково-методичному рівні. Дисертація містить нові дані щодо морфологічного та функціонального стану різних відділів слухового аналізатору у піддослідних тварин при запропонованій модифікації експериментальної моделі гострої СНП судинного генезу і в сукупності

вирішує важливе науково-практичне завдання – створення адекватної моделі для ефективного випробування нових методів лікування судинних сенсоневральних слухових порушень, що має суттєве значення для отоларингології. За змістом і отриманими результатами робота відповідає вимогам МОН України п. 11 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, а сам автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.19 - „оториноларингологія”

Головний науковий співробітник
лабораторії професійних порушень
голосу і слуху ДУ «Інститут отоларингології
НАМН України», доктор медичних наук,
професор

Т.А. Шидловська